

Värmdö kommun

134 81 Gustavsberg

[08-570 470 00](tel:08-57047000)

varmdo.kommun@varmdo.se

www.varmdo.se

Policy och övergripande riktlinjer för investeringar

Lagstadgat styrdokument	Nej
Ersätter styrdokument	Ersätter styrdokument: Investeringspolicy, 2022KS/0635, 2023-12-21, § 239
Uppföljning	Inom ramen för ordinarie internkontroll och revisorernas granskning.
Ansvar	Kommunfullmäktige
Beslutsdatum	2023-11-08, KF § 307/23 punkt 27
Diarienummer	2023KS/0558



Inledning

Detta dokument ger ramverket för hur investeringar beslutas och genomförs i Värmdö kommun och dess helägda bolag.

Investeringspolicy

Alla investeringar i kommunen och dess helägda bolag ska bygga på grundprincipen att de framtida kostnader som investeringen leder till, det vill säga kapital-, drift och underhållskostnader eller hyreskostnader, står i rimlig proportion till värdet och nyttan för medborgarna och verksamheten.

Investeringsprocessen och de redovisningsprinciper som används för anläggningstillgångar bidrar till god ekonomisk hushållning och en långsiktigt hållbar ekonomi, där varje generation av invånare bär kostnaderna för den service som de själva konsumerar.

Syfte

Policyn och riktlinjernas huvudsakliga syfte är att styra arbetet med investeringar mot en långsiktigt hållbar ekonomi. Policyn och riktlinjerna ger ett ramverk för beslutsgång som både ger utrymme för enkelhet i de många små projekten och aktiv prioritering baserat på väl underbyggda underlag i de stora projekten.

Målgrupp

Policyn och riktlinjerna vänder sig till medarbetare (inklusive inhyrda och konsulter) och beslutsfattare som på något sätt hanterar investeringar inom kommunen och dess helägda bolag.

Definitioner och begrepp

Investering

En investering innebär att kommunen anskaffar en tillgång, materiell (fysisk –

tillexempel byggnader, fastigheter (mark) eller inventarier) eller immateriell (ett IT-system, ett patent eller rättighet). För att anskaffning av en tillgång ska klassificeras som en investering¹ ska följande villkor vara uppfyllda:

- Tillgången ska ha en nyttjandeperiod på minst tre år.
- Tillgångens anskaffningsvärde (exklusive moms) ska vara minst ett prisbasbelopp.
- Enskilda mindre omfattande inventarier kan klassas som investering om de tillsammans uppfyller kriterierna ovan, har funktionellt samband och har förvärvats för att användas tillsammans som en enhet.
- Reinvestering, utbyte av uttjänt komponent i enlighet med komponentavskrivning, kan räknas som investering om övriga kriterier är uppfyllda.
- IT-system ska vara kompletta installationer där inköpsutgiften betalas i anslutning till installation och driftsättning samt löpande utgifter endast är ren support och felavhjälpning. Utbildning kan aldrig ingå i investeringsutgiften.

Anskaffningar som inte utgör investering ska kostnadsföras direkt i driftsredovisningen.

Finansiella anläggningstillgångar

Anskaffande av finansiella anläggningstillgångar (utlåning, aktier med mera) regleras i policy och övergripande riktlinjer för finansverksamheten.

Finansiell leasing²

Finansiellt leasingavtal är ett avtal utformat så att ekonomiska risker och fördelar med att äga ett objekt i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren vid avtalets ingående. Den formella äganderätten är dock kvar hos leasegivaren.

¹ Kommunen följer rådet för kommunal redovisnings rekommendationer, i RKR R4.

² Rekommendationer kring finansiell leasing finns i RKR R5.

Leasing är som huvudregel inte tillåten. Leasing av personbil³ är undantagen huvudregeln. Bakgrund till detta är att vissa avdrag för mervärdesskatt får göras vid leasing av personbilar. För personbilar gäller aktuella ingångna avtal för leasing av personbil och behörighet att avropa gäller enligt giltigt budgetansvar.

Finansiell leasing, till exempel hyra av fastighet för kommunal verksamhet, behandlas i den ekonomiska redovisningen som anläggningstillgångar. Beslut om att ingå avtal om finansiell leasing ska därför beredas i enlighet med investeringsprocessen.

Investeringskategorier

Kategori 1 – Större inköp, tidigare benämnt direktinvestering

- Inköp som inte omfattar alla kriterier för att klassas som investeringar, oavsett belopp. Dessa ska bokföras som löpande driftskostnader och omfattas inte av denna policy.

Kategori 2

- Projekt/objekt inom årlig rambudget. Projekt som normalt kan genomföras inom ett kalenderår, där ramens storlek fastställs baserat på ett sammanvägt behov för året.

Kategori 3

- Projekt med egen projektbudget, där beslut om att tilldela projektet en budget för genomförande kan fattas av kommunstyrelsen.
- Projekt med egen projektbudget av principiell beskaffenhet där beslut om att tilldela projektet en budget för genomförande fattas i kommunfullmäktige.

Reinvestering

Reinvestering, renovering eller ombyggnad, beslutas på samma sätt som nyinvestering enligt kategorierna ovan. Mindre utbyten kan vanligen hanteras inom årlig rambudget för underhåll. Mer omfattande renoveringar och ombyggnader

³ Värmdö kommun utgår från definitionen som finns i mervärdesskattelagen.

innebär vanligtvis att någon del av funktionaliteten helt eller delvis förändras. Dessa hanteras då enligt samma process som vid all investering i större projekt. Även vid renovering och ombyggnad ska behovet och utredningen godkännas av den eller de nämnder som kommer beröras av ökade driftskostnader när renoveringen är genomförd.

Ekonomiska medel kopplat till investeringar

Årliga ramar för mindre projekt

Mindre omfattande investeringar kan genomföras i en förenklad process. Det kan handla om utbyte av vägbeläggning, mindre verksamhetsanpassningar av lokaler, utbyte av komponenter i lokaler (exempelvis fönster, tak eller ventilation enligt underhållsplan), uppdatering av maskinpark för skötsel av gata och park, uppgradering av IT-nätverk med flera. I vissa fall kan även verksamhetssystem klassas som investering och hanteras inom årliga ramar. Varje ram fastställs årligen och gäller för ett budgetår i kommunen. För de investeringar som finansieras med samlingsanslag förväntas verksamheterna bära tillkommande kapitalkostnader inom befintlig driftsram. Kommunfullmäktige kan i anslutning till beslut om investeringsprogrammet besluta om att införa och avskaffa årliga rambudgetar. När en ny årlig rambudget införs ska det framgå tydligt vilka investeringar som kan göras inom ramen och vem som beslutar om objekten inom rambudgeten. Beslutanderätt om nyttjande av samlingsanslag kan ligga hos nämnd, kommundirektören eller kontorschef. Beslut om utnyttjande av en årlig rambudget ska bygga på en behovsinventering inom det aktuella området.

Investeringsbudget för enskilt projekt

När beslut fattas om att kommunen **har för avsikt att** genomföra en investering (inriktningsbeslut) fastställs projektets totala budget. Budgeten avser hela projektets genomförande. Behov av utökad budget kan tas upp till beslut under projektets gång. Den nya budgeten gäller så snart beslutet fattats.

Medel från ett projekt kan inte föras till andra projekt. Eventuellt ej nyttjade

budgetmedel vid ett projekts avslut återförs till kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsens plan för strategiska investeringar

I kommunstyrelsens plan för strategiska investeringar redovisas:

- Pågående projekt med total budget och prognos över kassaflöde, summerad sammanställning
- Pågående utredningar
- Behov där behovsanalys pågår
- Sammanställning av framtida kapitalkostnader
- Investeringsplaner för bolagen

Planen är i sin helhet under sekretess enligt 19 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen.

Planen fastställs i kommunstyrelsen normalt i juni och oktober/november. (Vid det möte som är närmast innan kommunfullmäktige i november.)

Investeringsprogrammet

Investeringsprogrammet är en sammanfattning av kommunstyrelsens plan för strategiska investeringar. Programmet omfattar:

- Pågående projekt med total budget och prognos över kassaflöde, i sammanfattning per huvudområde
- Investeringsplaner för bolagen summerat
- Pågående behovsanalys och utredningar, summerat
- I anslutning till programmet redovisas de förändringar som skett sedan det senaste tillfället då programmet fastställdes samt projekt och budgetmedel som utgår ur programmet

Programmet fastställs i kommunfullmäktige, normalt i juni och november.

Kassaflöde - total årsbudget och prognos över investeringsutgifter

För alla projekt med en godkänd investeringsbudget ska en prognos över när medlen planeras att förbrukas redovisas. För det närmaste kalenderåret ska prognosen fördelas månadsvis, därefter årsvis. Alla projekts prognoser uppdateras i samband med att investeringsplanen och -programmet fastställs normalt i juni och november.

Om ett enskilt projekts genomförandeplan tidigareläggs ska det synliggöras så snart det blir känt, i syfte att säkerställa att den totala årsbudgeten för kommunen inte överskrids. Vid stora avvikelser som kan påverka årets självfinansieringsgrad, ska investeringsplanen och -programmet tas upp till beslut. Det beslutet kan innebära omprioritering mellan projekts tidplaner eller att målen för självfinansieringsgrad ändras vilket tillåter att låneportföljen utökas.

Driftskostnader i samband med investeringar

Utredningar

Innan inriktningsbeslut antas sker olika förberedande utredningar. Alla dessa kostnader redovisas som driftskostnader direkt i resultatet. I samband med exploatering finansieras huvuddelen av dessa utredningar via detaljplaneavgifter. I samband med VA-utbyggnad finansieras utredningarna inom taxekollektivet.

Utredningar inför projekt för verksamhetslokaler och -anläggningar, kommunal infrastruktur samt park och natur finansieras inom kommunens driftsbudget.

Förgäveskostnader

Vid eventuella beslut om att avbryta eller kraftigt ändra omfattning i ett investeringsprojekt, måste också beslut fattas om hanteringen av kostnaderna för det projekteringsarbete som blivit förgäves. Huvudprincip är att förgäveskostnad belastar verksamheterna enligt samma fördelning som skulle gällt avskrivningskostnader för genomförd investering. Avsteg från huvudprincipen kan vara aktuella när bakgrunden till att avbryta eller ändra omfattningen ligger utom berörd verksamhets kontroll. I dessa fall bör kostnaden belasta kommunstyrelsen.

Sanering och rivning

Sanering av mark ska normalt redovisas som driftskostnad. Inför exploatering och markförsäljning får utgifter för sanering och återställning av marken ingå i utgift för anskaffning och återställande av tomt, som matchas mot försäljningsinkomsten vid markförsäljningen.⁴

Kostnader för rivning och utranering av tillgångar som tidigare använts i den egna verksamheten ska redovisas som driftskostnader och får inte ingå i en ny investering på samma plats.

Kapitalkostnader

Kapitalkostnader består av avskrivningar och internränta. I samband med inriktningsbeslut för projekt ska beslut också fattas om hur framtida kapitalkostnader ska finansieras. Beslutet ska ange vilken verksamhet som ska belastas och om finansiering ska ske inom befintlig ram eller genom ramförstärkning.

Drift och underhåll

När investeringen är tagen i bruk tillkommer ofta någon form av skötsel⁵, drift och underhåll. Finansiering av dessa kostnader ska också fastställas i samband med inriktningsbeslut.

Hyra för verksamhetslokaler och -anläggningar

För verksamhetslokaler och -anläggningar utgår normalt hyra till den eller de verksamheter som nyttjar lokalen. Hyrans storlek utgår från kapitalkostnader och kostnader för service, mediaförbrukning, skötsel och underhåll. Finansiering av eventuellt förändrad hyra ska fastställas i samband med inriktningsbeslut.

Investeringsärenden, beslut om budgetramar och sekretess

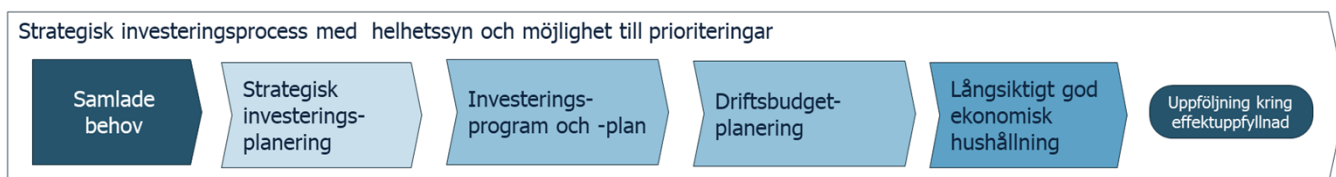
Kommunen ska hantera information inom och kring enskilda investeringsprojekt

⁴ Se RKR:s information ”Redovisning av rivnings- och saneringsutgifter” (uppdaterad maj 2021)

⁵ Särskild rutin finns för hantering av kostnader för garantiskötsel och färdigställandeskötsel.

med försiktighet. Det finns en risk att det kan påverka prissättningen om kommunens ekonomiska ram för ett projekt är känd när genomförandet ska upphandlas. Detta påverkar hur beslut fattas och beslutshandlingar utformas i investeringsärenden. Kommunallagen förutsätter att kommunfullmäktige ska fastställa budget och fatta beslut som är av större vikt för kommunen. Därför ska kommunfullmäktige fastställa investeringsramarna för kommunens investeringar. Det är också rimligt att kommunfullmäktige fattar beslut om investeringar av principiell beskaffenhet. Investeringsplanen kan innehålla uppgifter som behöver beläggas med sekretess enligt 19 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen, på grund av att det finns risk för att det allmänna kan lida skada om uppgifter röjs. Genom att detaljerna finns i kommunstyrelsens plan för strategiska investeringar med sekretess och en sammanfattning visas i investeringsprogrammet utan sekretess kan risken att oavsiktligt röja upphandlingskänslig information begränsas.

Strategisk investeringsprocess



Figur 1 Strategisk investeringsprocess

Samlade behov

På strategisk nivå sammanställs kommunens behov på olika sätt. Exempel på styrande och vägledande dokument som visar på kommande behov:

- Nämndernas lokalbehovsplaner
- Översiktsplan
- Underhålls- och reinvesteringsbehov
- VA-utbyggnadsplan

Genom att synliggöra de olika behov som kan leda till framtida investeringar kan en första strategisk värdering göras av långsiktigt investeringsbehov i kommunen.

I syfte att uppnå långsiktigt god hushållning kan de finansiella målen anpassas för att

skapa handlingsutrymme till de kommande satsningarna.

Strategisk investeringsplanering

Behoven konkretiseras i mer detaljerade planer som fastställs i aktuell nämnd, till exempel:

- Lokalförsörjningsplan
- Utbyggnadsplan
- Underhålls- och reinvesteringsplan
- Detaljplaner
- Gång- och cykelplan

Inför beslut om att genomföra utredningar för lösningar till behov, ska strategisk beredning ske i syfte att samordna olika behov så långt det är möjligt.

Investeringsprogram och kommunstyrelsens plan för strategiska investeringar

I investeringsplanen och investeringsprogrammet ingår alla projekt som har fått en godkänd budget, med prognos över kassaflöde fördelat på kalenderår. Identifierade behov där arbete pågår med att bedöma omfattning av behovet och värdet för medborgarna samt utredningar för att beskriva lösningar redovisas i plan och program. Förändringar sedan senaste beslutstillfället samt projekt som utgår redovisas i både plan och program.

Investeringarna i investeringsplan och -program sammanställs i grupper, områden av liknande projekt. Sammanställningen visar tydligt vilka projekt som avser verksamheterna inom taxekollektiven, skattekollektivet respektive bolagen.

I investeringsprogrammet visas endast total budget och prognoser över årsvisa kassaflöden per område, så att inget enskilt projekts budget ska kunna utläsas med hänsyn till upphandlingssekretess enligt 19 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen.

I investeringsplanen finns varje enskilt projekts budget och prognos över årsvisa

kassaflöden samt prognos över framtida kapitalkostnader. Hela planen blir därför föremål för sekretess enligt 19 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen.

Investeringsplan och -program fastställs två gånger per år, normalt i juni och november.

Driftbudget

I samband med beslut om Mål och budget för kommunen hanteras de budgetjusteringar som genomförda investeringar leder till. I budgetförutsättningarna samlas behov av driftsbudget kopplat till beslutade investeringar. Behoven består i huvudsak av:

- Nämnders ökade kapital-, drifts- eller hyreskostnader, för projekt som planeras bli färdigställda inför eller under kommande budgetperiod.
- Samlat behov av utredningsmedel (och resurser) för kommande år.
- Behov av driftsbudget under projektets genomförandetid med tid plan för när behoven planeras uppstå.
- Sanerings- och återställandekostnader som kan bli aktuella under budgetperioden.

Projekt med behov av driftsbudget nästkommande budgetår bör vara beslutade senast vid beslut om i investeringsplan- och program i juni. Detta för att kunna ingå i budgetförutsättningarna.

Långsiktig god ekonomisk hushållning

Genom att samla alla investeringar och följa kommunens långsiktiga finansiella nyckeltal kan konkreta ställningstagande göras kring:

- Ambitionsnivå i investeringstakt
- Mål för självfinansieringsgrad
- Likviditetsplanering
- Lånebehov och budget för räntor
- Resultatmål

Mål för dessa nyckeltal skapar förutsättningar för långsiktigt god hushållning.

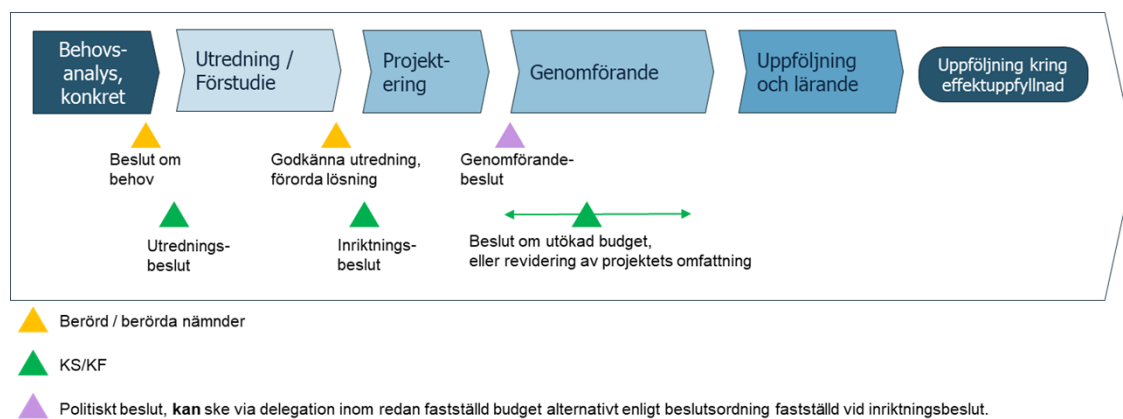
Enstaka projekt, beslutsgång och hantering

Ett enskilt projekts väg från idé och behov till slutfört projekt sammanfattas i detta avsnitt. Alla projekt följer samma process.

Mindre projekt, där genomförandet i huvudsak kan slutföras inom ett kalenderår och där planering, projektering och underlag för upphandling kan tas fram med förenklade rutiner, hanteras inom fastställda årliga budgetramar. Varje ram omfattar investeringar av liknande karaktär och beslut om vilka som ska ske under året fattas via delegation inom förvaltningen.

Alla större projekt följer processen med politiska beslut i varje enskilt projekt.

Investeringsprocessens faser



Figur 2 Process för enstaka investeringsprojekt

Behovsfas

I fasen för behovsanalys konkretiseras det behov som nämnderna prioriterat, med fokus på att beskriva nyttovärdet av behovet och vad konsekvenserna blir om behovet inte uppnås. I behovsfasen kan många tänkbara alternativ undersökas med fokus på kommunens ansvar och medborgarnytta.

Behovsanalysen ska besvara frågan – *Vilket konkret behov har kommunen av detta och på vilket sätt skapar en lösning på behovet ett nyttovärde för kommuninvånarna och verksamheten?*

Nyttovärdet kan beskrivas i form av nya framtida intäkter eller minskade kostnader. Nyttovärdet kan även beskrivas kvalitativt till exempel för åtgärder som avser minska risk för eller mildra konsekvens av skador för människa eller verksamhet. Vid lagkrav värderas risk för sanktion om lagkrav inte kan uppfyllas. Kvalitetsförbättringar eller andra indirekta nyttoeffekter ska uppskattas och värderas. Framtida driftskostnader när investeringen är genomförd måste stå i rimlig proportion till det uppskattade nyttovärdet.

Aktuella nämnder fastställer behovsanalysen och beslutar med det att behovet är reellt och att det är värt att gå vidare i syfte att hitta en kostnadseffektiv lösning till behovet.

Utredningsfas

När behovet är klarlagt kan beslut fattas om att genomföra en utredning samt hur utredningen ska finansieras. Beslutet fattas i den instans som har mandat över finansieringen av utredningen. I en utredning kan behov från flera nämnder ingå. Det är särskilt angeläget att samordna behov av verksamhetslokaler där flera olika behov kan realiseras inom samma fastighet eller där lösningar kan ha andra beroenden som berör flera verksamheter.

I samband med nya detaljplaner kan behov av investeringar till exempel i allmän plats uppstå. I anslutning till start-PM eller när det står klart att detaljplanen kommer innehålla allmän plats, ska ett beslut fattas om att utreda vilka åtaganden som blir aktuella inom detaljplanen. Det direkta utredningsarbetet genomförs inom ramen för detaljplaneprocessen.

Utredningen ska svara på huvudfrågan – *Hur kan behovet (behoven) tillgodoses och till vilken kostnad? Utredningen ska visa på tekniska och praktiska lösningar, kostnader och intäkter under genomförandet och efter att projektet är slutfört (drift underhåll, skötsel samt framtida hyresintäkter med mera), risker samt tidplaner för genomförande.*

Inom utredningen bör minst tre alternativ ingå. Varje alternativ ska beskrivas i hur väl det tillgodoser behovet och vilka konsekvenser alternativet kan väntas ge för kommunen. Ett av alternativen ska vara ”noll-alternativet” det vill säga att **inte**

tillgodose behovet. Övriga alternativ kan tillgodose behoven i olika omfattning och därmed innebära olika kostnader, risker eller tidplaner.

Utredningen ska förorda ett alternativ. Förordat alternativ ska vara det alternativ där framtida kostnader står i rimlig proportion till värdet av de tillgodosedda behoven.

Utredningar kopplat till detaljplaner följer regelverket för planprocessen.

Målsättningen ska vara att investeringsutgiften beräknas med ett kostnadsspann som står i rimlig proportion till projektets storlek samt de osäkerheter och risker som finns inom projektet.

Den eller de nämnder som har behovet ska godkänna utredningen och förorda ett av alternativen inför inriktningsbeslut för projektet. Nämnden ska också ta ställning till eventuella behov av kompensation för framtida driftskostnader i form av kapital-, drifts- eller hyreskostnader.

Efter beslut i berörda nämnder kan inriktningsbeslut fattas. Inriktningsbeslut innebär att kommunen har för avsikt att genomföra investeringsprojektet och att en budget för genomförandet fastställs. Inriktningsbeslut fattas vanligen av kommunstyrelsen eller av kommunfullmäktige i ärenden av principiell beskaffenhet.

I samband med nya detaljplaner sker inriktningsbeslut om till exempel investeringar i allmän plats i anslutning till att detaljplanen antas.

Inriktningsbeslutet efter utredning är det viktigaste beslutet i investeringsprocessen.

Om projektet fortlöper inom fastställd budgetram behövs normalt inga fler politiska beslut under projektets gång. Kompletterande politiska beslut blir aktuella om utgifterna eller inkomsterna avviker mer än det beslutsmandat som framgår av delegationsordning alternativt den specifika beslutsordning som angivits vid inriktningsbeslutet.

Efter inriktningsbeslut kan projektets fastställda budget läggas in i kommunstyrelsens plan för strategiska investeringar samt i investeringsprogrammet.

Projekteringsfas

I projekteringsfasen konkretiseras det planerade arbetet och alla underlag inför genomförandet skapas. De ekonomiska beräkningarna förfinas och åtgärder för att minimera effekterna av ingående risker planeras. Allt detta arbete kan inledas när inriktningsbeslut är fattat. Då får också utgifter börja belasta det ekonomiska investeringsprojektet.

När projekteringen är genomförd fattas genomförandebeslut. I de fall den budget som avsattes vid inriktningsbeslut fortfarande är tillräcklig fattas genomförandebeslutet i enlighet med delegationsordning eller projektets specifika beslutsordning. I annat fall krävs politiskt beslut om utökad budget.

Genomförandefas

Genomförandefasen innebär en verkställighet av det valda alternativ som projekterats i syfte att tillgodose identifierade behov. Projektet och dess eventuella etapper eller delprojekt ska följas upp i den ordinarie uppföljningsprocessen för kommunstyrelsen och berörda nämnder.

Om de ekonomiska bedömningarna under projektets gång visar på risk för att investeringen inte rymms inom den ekonomiska ram som avsatts för det enskilda projektet krävs politiskt ställningstagande om att antingen utöka budget eller att gå tillbaka och anpassa lösningsalternativen till att rymmas inom beslutad budget. I de fall större anpassningar krävs, backar projektet till utredningsfasen och om nya lösningar tas fram fortsätter projektet från utredningsfasen, med beslut om ny inriktning, eventuell omprojektering och därefter genomförande. Beslut om hantering av eventuella förgäveskostnader ska också fattas.

Genomförandefasen omfattar även att anläggningar, lokaler, infrastruktur eller motsvarande överlämnas till drift och förvaltning samt att ekonomiskt slutredovisa investeringsprojektet.

Fasen för uppföljning och lärande

I syfte att arbeta med kontinuerlig förbättring utvärderas arbetet i projektet efter att

det praktiska arbetet är slutfört. Förbättringsförslag hanteras inom den ordinarie verksamheten och inarbetas i rutiner och anvisningar inför kommande projekt av liknande karaktär.

Efter att investeringen tagits i drift ska också den verksamhet som hade det initiala behovet utvärdera om de önskade behoven blivit tillgodosedda. Den uppföljningen ingår i ordinarie verksamhetsuppföljning, dvs inom ramen för uppföljning av kommunens alla verksamheter.

Förbättrings- eller anpassningsutgift i annans fastighet eller investering på annans mark

En del av kommunens verksamhet bedrivs i externt inhyrda lokaler med behov av verksamhetsspecifika anpassningar. Som huvudregel ska dessa anpassningar göras av fastighetsägaren och inte av kommunen. I de fall en anpassning behöver genomföras av kommunen och den kan klassas som en investering ska avskrivningstiden sättas till den inhyrningstid som är avtalad. Budgetkalkylen inför beslut ska även inkludera kostnader för återställande.

Vid investeringar på annans mark till exempel utegym, strandpromenader, belysning eller liknande, ska projektet säkerställa att avtal med markägare tecknas och att ansvaret för skötsel, drift och underhåll regleras.

Beslut om dessa typer av investeringar följer samma process som övriga investeringar.

Tillämpning av policyn i kommunens helägda bolag

Kommunallagen gör gällande att kommunfullmäktige ska besluta i ärenden av principiell beskaffenhet som är av större vikt för kommunen samt fatta beslut i andra viktiga ekonomiska frågor.

Enligt rådet för kommunal redovisning ska fullmäktige ta ställning innan beslut fattas om större investeringar i de kommunala bolagen:

”Fullmäktige ska ta ställning innan principiellt viktiga beslut fattas i de kommunala bolagen. Ett exempel på sådana är beslut om stora investeringar. Investeringsredovisningen ska omfatta även de kommunala koncernföretagens investeringar som fullmäktige tagit ställning till.”⁶

Kommunen och bolagen utgör kommunkoncernen. När kommunen och de helägda bolagen lånar pengar för investeringar så sker det från samma låneutrymme, de helägda bolagens upplåning sker med kommunal borgen vilket säkrar fördelaktiga lånevillkor. Kommunkoncernen bedöms som en helhet av de finansiella marknaderna. Om kommunkoncernen skulle komma i ett läge där upplåningsutrymmet är begränsat så påverkar det båda kommunen och de helägda bolagen. Därför bör en samordning ske i investeringsplaneringen som säkrar möjlighet för kommunfullmäktige att styra hur kommunkoncernens finansiella utrymmer utnyttjas och fördelas.

Principerna i denna policy ska även gälla för bolagen. Lagstiftning, redovisning och styrningsmodell är olika för kommunen och bolagen. Därför behöver ramverket anpassas till de olika förutsättningarna.

Bolagens investeringar kan delas upp i underhållsinvesteringar och strategiska investeringar. I och med att komponentavskrivningar tillämpas bokförs en del av bolagens underhåll som investeringar. Beslut om dessa fattas av bolagsstyrelsen och bygger på en avvägning av vad som är nödvändigt och vad det ekonomiska läget i bolaget tillåter.

De strategiska investeringarna är investeringar som går utöver det ordinarie underhållet, det vill säga nybyggnation och större renoveringsprojekt.

Kommunallagen anger att kommunfullmäktige beslutar om bolagens strategiska investeringar. Bolagets löpande underhållsinvesteringar, som ingår i den dagliga styrningen av bolagen, beslutas av bolagsstyrelsen. Enligt ägardirektiv för bolagen kan bolagsstyrelsen besluta om mindre investeringar. Inriktningsbeslut för större investeringar lämnas till kommunstyrelse eller kommunfullmäktige för beslut i enlighet med ägardirektiv. Genomförandebeslut hanteras på motsvarande sätt som

⁶ RKR rekommendation 14 Drift och investering

för kommunens övriga projekt, det vill säga beslut kan fattas av bolagsstyrelsen inom godkänd budget, eller i kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige. Beslutsordning för det enskilda projektet fastställs i samband med inriktningsbeslutet.

För att möjliggöra för kommunkoncernen att ta ett samordnat grepp om den framtida ekonomin och för att politiska prioriteringar kan styra de investeringar som genomförs i bolagen krävs långsiktighet även i bolagens investeringsverksamhet. Inför varje beslut om investeringsprogrammet ska bolagen lämna sin plan över identifierade behov, pågående utredningar samt pågående investeringsprojekt. Planen ska översändas till kommunstyrelsen för att möjliggöra en samordning inom kommunkoncernen.

Uppföljning

Uppföljning av policyn och riktlinjerna sker inom ramen för ordinarie internkontroll och revisorernas granskning.